

Sisäministeriö

Lausuntopyyntöne 30.1.2024, VN/24628/2023

Maahanmuuttoviraston lausunto sisäministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta oleskelulupasäätelyn kehittämiseksi

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi luonnoksestanne oleskelulupasäätelyn kehittämistä koskevaksi hallituksen esitykseksi. Virasto on voinut osallistua luonnoksen valmisteluun, joten viraston esittämiä näkemyksiä ja toimittamia tietoja on luonnoksessa jo huomioitu. Virastossa on nyt tarkasteltu luonnosta erityisesti käytännön soveltamistilanteiden näkökulmasta ja pyritty tunnistamaan mahdollisia haasteita. Tästä näkökulmasta käsin virasto nostaa esiin irrallisia ja pääosin yksityiskohtiin liittyviä huomioita.

Yleisesti virastolle on tärkeää, että sääntely on ehjä kokonaisuus, jonka soveltaminen on mahdollisimman suoraviivaista, ja johon jää mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa. Myös mahdollisuus sujuvan asioinnin ja lupamenettelyn toteuttamiseen on tärkeää niin oleskeluluvan hakijan kuin lupaviranomaisen kannalta. Luonnokseen kirjattu arvio, että muutostarpeet UMA-järjestelmään voitaisiin toteuttaa ilman lisärahoitusta, vastaa myös viraston käsitystä.

Tunnistamisesta oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä, 35 §

- Nykytilaa arvioivan kohdan 2.4.3 loppupuolen osalta virasto katsoo, että mikäli henkilöllisyys olisi selvitetty muilla asiakirjoilla kuin kansallisella passilla, olisi mahdollisuus muukalaispassin myöntämiseen syytä olla olemassa. Muukalaispassi on matkustusasiakirja, joka täyttäisi vaatimuksen matkustusasiakirjasta.
- Luonnoksesta syntyy vaikutelma, että hakijan olisi lähtökohtaisesti jokaista oleskelulupaansa hakiessaan todennettava henkilöllisyytensä matkustusasiakirjalla. Tämä olisi suuri muutos nykytilaan, sillä nyt sähköisesti asioiva ja vahvasti tunnistaunut hakija voi yleensä hakea jatkolupaa ilman henkilökohtaista asiointia. Tällöin hakija voi toimittaa kopion matkustusasiakirjastaan sähköisesti. Viraston palvelupisteiden toiminta on nyt suunniteltu olettaen, että henkilökohtainen asiointi voidaan usein jättää väliin. Jos muutoksen myötä henkilöllisyyden todentamien koskisi myös jatkolupaa hakevia, olisi sen vaikutus nykytilaan ja henkilökohtaisen asioinnin tarpeeseen hyvä kirjata lain perusteluihin. Vaihtoehtona voisi myös harkita,

että henkilöllisyyden todentamista vaadittaisiin vain yhden kerran, minkä jälkeen jatkolupia haettaessa vaadittaisiin nykytilan mukaisesti vain matkustusasiakirjan voimassaoloa.

- Poikkeamisperusteista koettiin epävarmuutta, koskisiko lapseen liittyvä vakiintunut käytäntö vain ensimmäistä oleskelulupaa vai myös myöhempiä lupia. Käytännössä voisi olla tilanne, ettei lapselle hankittaisi ensimmäisen muukalaispassin aikana kansallista passia. Syy ei olisi varsinaisesti lapsesta johtuva, jos esimerkiksi huoltaja ei syystä tai toisesta hoitaisi asiaa. Luonnoksen kirjaus voisi ohjata myöntämään Suomessa syntyneelle aina uuden muukalaispassin kansallisen passin hankkimista varten, vaikka edellisen aikana ei asiaa olisi hoidettu ilman syytä.
- Lapsen edun mainitaan puoltavan poikkeamista joissakin tilanteissa. Sen lisäksi voisi olla syytä huomioida myös perhe-elämän suoja ja yksityiselämän suoja. Oikeuskäytännössä on toisinaan viitattu myös niihin: esim. KHO:2022:64 ja KHO:2017:61.
- Virastossa heräsi kysymys, milloin matkustusasiakirjan aitoudesta olisi riittävästi varmistuttu. Nyt luonnoksen sanamuodon mukaan henkilöllisyys olisi luotettavasti todennettava voimassa olevalla kansallisella matkustusasiakirjalla. Käytännössä nykyaikaisia väärennöksiä ei voi havaita ilman teknisiä apuvälineitä. Siksi perusteluista olisi hyvä ilmetä, jos silmämääräistä tarkastelua voisi kuitenkin pitää tässä yhteydessä riittävänä, tai jos edellytetään nimenomaan teknisin apuvälineiden tehtyä tutkimusta. Asiakirjan riittävän tutkimisen osalta olisi tehtävä valinta toisaalta lupamenettelyn sujuvuuden ja toisaalta henkilöllisyyden todentamisen luotettavuuden välillä. Valintaan johtanut punninta olisi hyvä ilmetä lain perusteluista. Ylipäätään henkilöllisyyden todentamiseen haluttu luottamustaso olisi hyvä määritellä mahdollisimman tarkasti.
- Henkilöllisyyden todentamiseen käytettävästä matkustusasiakirjasta heräsi myös kysymys, voisiko se olla muu kuin kansallinen matkustusasiakirja. Toisaalta luonnoksessa on maininta, että pitäisi olla nimenomaan kansallinen matkustusasiakirja, mutta toisaalta myös viitataan ulkorajan ylittämiseen oikeuttaviin matkustusasiakirjoihin. Jälkimmäinen ryhmä sisältää myös muita kuin kansallisia matkustusasiakirjoja. Käytännössä voi olla esimerkiksi oleskeluluvan hakija, jolla on jonkin kolmannen valtion myöntämä pakolaisen matkustusasiakirja.
- Asiakkaiden yhdenvertaisuuden riittävästä toteutumisesta on hyvä varmistua. On maita, joiden kansallisia passeja Suomi ei hyväksy. Voisiko muutos asettaa sellaisen maan kansalaisen liian eriarvoiseen asemaan.
- Määräaikaisen luvan myöntämistä koskevien poikkeusten listaan voisi lisätä ulkomaalaislain 54 b §:n mukaisen jatkoluvan. Silloin poikkeaminen voisi olla perusteltua, jos kansallinen passi olisi vanhentunut hyväksikäyttöä sisältäneen työsuhteen aikana.
- Vaikuttasiko muutos henkilötunnuksen antamista koskevaan menettelyyn sekä siihen, voisiko ulkoinen palveluntarjoaja varmistua henkilöllisyydestä halutulla luottamustasolla. Nyt on hakijoita, jotka käyvät tunnistautumassa vain ulkoisella palveluntarjoajalla, eli eivät ennen luvan myöntämistä käy

viranomaisen luona. Näissä tilanteissa henkilöllisyys on katsottu varmistetuksi, mutta henkilötunnusta ei ole annettu.

- Luonnoksen mukaan käsitteiden selkeyttämisellä luotaisiin pohjaa läpileikkaavasti aina kansalaisuuden saamiseen asti. Kansalaisuuslaki ja sen käsitteistö eroaa oleskelulupasäätelystä selvästi. Kansalaisuuslain 6 §:n vaatimus selvitetystä henkilöllisyydestä on itsenäinen. Sen täyttyminen tutkitaan nykyisin mukaan erikseen kansalaisuusasian yhteydessä, eikä sitä ole sidottu mihinkään aiempiin kannanottoihin. Hallitusohjelman mukaan kansalaisuuslakia tullaan uudistamaan muun muassa niin, ettei kansalaisuutta voisi saada ilman aktiivisuutta oman henkilöllisyytensä selvittämisessä. Olisi toivottavaa, että henkilöllisyys saataisiin todennettua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ulkomaalaisen Suomessa oleskelua.
- Luonnoksessa lähdetään siitä, että kansainvälistä suojelua saaneilta ei edellytetä luotettavaa selvitystä henkilöllisyydestään pysyvän oleskeluluvan edellytyksenä. Vaikka heidän ei voidakaan olettaa olevan yhteydessä lähtömaansa viranomaisiin matkustusasiakirjan hankkimiseksi, tosiasia kuitenkin on, että suuri osa kansainvälistä suojelua saaneistakin pystyy riittävän luotettavasti todentamaan henkilöllisyytensä – aivan kuten luonnoksen 35 §:n 3 momentissa tarkoitetuilta henkilöiltä edellytetään - asiakirjojen avulla. Ulkomaalaisella voi olla esimerkiksi matkustusasiakirja, jonka voimassaolo jatkuu tai on päättynyt, lähtömaansa viranomaisen antama henkilötodistus tai ajokortti. Henkilöllisyys voi välillisesti käydä tietyissä tapauksissa ilmi myös esimerkiksi avioliittotodistuksesta.

Oleskeluluvan epäamisestä yhteiskunnan edun vuoksi, 36 §

- Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden osalta on koettu epäselväksi, miten päätösharkinnassa olisi huomioitava rikostuomiot, jotka on annettu ulkomailla. Sama kysymys liittyy myös pysyvän oleskeluluvan myöntämistä koskevan Ulkl 57 §:n soveltamiseen.

Oleskeluluvan epäämisen yleisistä perusteista, 36 a §

- Perusteluista jää epäselväksi, koskisiko pykälä myös pysyviä oleskelulupia. Luonnoksen mukaan se *"koskisi kaikkia oleskeluluvan myöntämisen tilanteita riippumatta siitä, onko kyseessä ensimmäinen tai jatkolupa -"*. Virkkeen alkuosa vaikuttaisi kattavan myös pysyvät luvat, mutta loppuosa kuitenkin rajaa sen ensimmäisiin ja jatkolupiin.
- 1 kohdan todetaan koskevan esimerkiksi tilannetta, jossa ulkomaalainen hakee yrittäjän oleskelulupaa, vaikka tarkoituksena on työnteko. Viraston havaintojen mukaan myös päinvastainen on yleistä. Työntekijän oleskeluluvan saanut voi ryhtyä pian elinkeinonharjoittajaksi, yleensä työnantajansa alihankkijaksi, ja hakea yrittäjän oleskelulupaa. Joissakin tapauksissa on havaittu, että alihankintasopimus on tehty jo ennen työntekijän oleskeluluvan myöntämistä. Sen kaltaista siirtymistä työntekijästä yrittäjäksi voi pitää ei-toivottuna ja sen ehkäisemistä aiheellisenä. 1 kohdan perusteluissa voisi huomioida nämä tilanteet, eli työntekijän oleskeluluvan epäminen, jos on aihetta epäillä todellisena tarkoituksena olevan

harjoittaa yritystoimintaa. Samoin virasto koki epäselväksi, voisiko 36 d §:n 1 mom. soveltua työntekijän oleskeluluvan epäämiseen näissä tilanteissa.

- 1 kohdan piiriin kuuluvista mainitaan yhtenä esimerkkinä viisumilla tulleet, jotka jäävät maahan. On hyvä huomata, että heistä suuri osa on Suomen kansalaisten perheenjäseniä, jotka hakevat lupaa Suomessa, kuten Ulkl 50 § heidän kohdallaan sen sallii. Laittoman maahantulon näkökulmasta se ei liene erityisen ongelmallinen ryhmä.
- 4 kohtaan, ja mahdollisesti myös 3 kohtaan, liittyen heräsi epävarmuutta, kattaisiko sääntely tilanteen, jossa perhesiteen perusteella oleskelulupaa haettaessa perheenkokoajan on tarkoitus turvata hakijan toimeentulo, ja nimenomaan perheenkokoaja esittäisi vilpillistä selvitystä tuloistaan tai varoistaan hakijan tueksi. Soveltuisiko siis 3 tai 4 kohta sanamuotonsa puolesta myös silloin, jos hakijan sijaan perheenkokoaja toimisi moitittavasti. Esimerkiksi perusteluissa voisi korostaa, jos väärän tiedon esittäminen tai muu viranomaisen harhauttaminen voisi perhesideperusteista lupaa haettaessa olla myös perheenkokoajan tekemää.
- 5 kohdan muotoilussa koetaan epäselväksi, että vain toisen Schengen-valtion määräämän maahantulokiellon osalta tarkennetaan, että kiellon tulee olla voimassa. Suomeen määrätyn maahantulokiellon osalta ei ole vastaavaa mainintaa voimassa olosta. Siksi voisi ymmärtää, että kerran Suomeen määrätty kiello estäisi oleskeluluvan myöntämisen pysyvästi, mikä ei liene säännöksen tarkoituksena. Lisäksi voisi olla selkeämpää puhua esimerkiksi Suomen määräämästä maahantulokiellosta, koska Suomi voi määrätä kiellon koskemaan vain Suomea tai koko Schengen-aluetta. Oletettavasti ei ole tarkoitus, että säännös koskisi vain Suomea koskevaa maahantulokieltoa.
- 5 kohdan osalta perusteluissa voisi mahdollisesti tarkentaa myös sitä, olisiko toisessa Schengen-valtiossa määrätyn maahantulokiellon perusteella merkitystä. Olisiko 5 kohdan soveltamisen kannalta erotettava esimerkiksi turvallisuuden vaarantamisen ja jonkin muun vähäisemmän syyn vuoksi määrätty kiellot. Voisiko toisessa Schengen-valtiossa määrätyn kiellon peruste olla merkityksellinen 36 e §:n mukaista kohtuuttomuutta arvioitaessa.
- 5 kohdan osalta heräsi myös kysymys, mitä tarkoittaa "*voimassa oleva maahantulokiello*". Käytännössä hakijalla voinee olla palauttamista koskeva kuulutus, josta ilmenee, että hänet on määrätty maahantulokieltoon, mutta kiello ei välttämättä ole vielä voimassa. Perusteluista tulee vaikutelma, että siinä tarkoitettaisiin ylipäätään hakijalle määrättyä maahantulokieltoa, mutta pykäläluonnoksen sanamuotona on nimenomaan voimassa oleva maahantulokiello.
- 6 kohdan todetaan tarkoittavan esimerkiksi työperäistä hyväksikäyttöä. Kohdan soveltuvuutta varsinkin au-paireihin voisi mahdollisesti korostaa perusteluissa vahvemmin. Viraston kokemuksen mukaan au-pairien kohdalla ilmenee säännöllisesti tilanteita, joissa herää huoli hyväksikäytöstä tai haavoittuvuudesta, mutta laissa säädetyt au-pairin luvan edellytykset ovat kunnossa, eikä hakijan voida katsoa varsinaisesti kiertävän sääntelyä. Nyt luonnoksessa puhutaan korostetusti työntekijöistä, joita au-pairit eivät ole.

Siksi voisi voimakkaammin korostaa, jos 6 kohta voisi työntekijöiden ohella soveltua au-paireihin ja muihinkin asiakasryhmiin. Nykyinen ulkomaalaislaki tarjoaa heikot mahdollisuudet puuttua au-pairien kohdalla esiintyviin kielteisiin ilmiöihin.

- 6 kohta on osin päällekkäinen 36 d §:n kanssa ja ne osin myös tukisivat toisiaan. 6 kohdassa ei sidota haavoittuvaa asemaa työperäiseen hyväksikäyttöön, mutta kohdan perusteissa se mainitaan. Kuitenkin nykyinen Ulkl 36.4 § nostetaan esiin vain 36 d §:ssä, vaikka ilmiönä sitä kuvaaisi vahvemmin 36 a §:n 6 kohta, mikä on epä johdonmukaista. Olisiko siis tarvetta nimenomaiselle kirjaukselle työperäisestä hyväksikäytöstä myös 36 a §:n 6 kohdassa.

Oleskeluluvan epäämisestä Suomessa tapahtuneen moitittavan käyttäytymisen vuoksi, 36 b §

- 36 b § alkaisi sanamuodolla "*Oleskelulupaa Suomessa haettuna ei myönnetä, jos -*". Nyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen yhteydessä tutkitaan ilman erillistä hakemusta tietyt oleskelulupaperusteet, esim. Ulkl 52 §. Luonnoksen sanamuoto ei näyttäisi huomioivan tätä.
- 36 b § 1 mom. 1 kohdan mukaan laitton maassa oleskelu estäisi oleskeluluvan myöntämisen. Säännös olisi sinänsä hyvin selkeä, mutta sen vuoksi myös tiukka esimerkiksi viisumilla tai viisumivapaasti maahan tulleen kohdalla, jos hän jostakin syystä hakisi oleskelulupaa vaikka vain päivän myöhässä. Tältä osin voisi esimerkiksi antaa suuntaviivoja sille, milloin voisi olla kyse 36 e §:n tarkoittamasta luvan epäämisen kohtuuttomuudesta. Lisäksi yksittäisessä tapauksessa voisi olla vaikea laskea, milloin oleskelusta on tullut laitonta, jos hakija on välillä poistunut maasta ja palannut takaisin. Matkojen selvittämien voi olla käytännössä hankalaa.
- 36 b § 1 mom. 2 kohta koskisi tietoisesti oikeudetta ansiotyötä tehnyttä tai elinkeinotoimintaa harjoittanutta. Tämän osalta olisi käytännössä vaikea arvioida hakijan tietoisuutta oikeutensa puuttumisesta. Arvion tueksi olisi perusteluista hyvä saada mahdollisimman vahvoja suuntaviivoja. Virastossa heräsi myös kysymys, olisiko hakijan toiminnan moitittavuudella merkitystä hänen tietoisuuttaan koskevan arvion kannalta. Olisiko suurempaa moitittavuutta pidettävä yleensä myös osoituksena toiminnan tietoisuudesta. Varsinkin elinkeinonharjoittamisen kohdalla voisi ilmetä hankalia soveltamistilanteita, sillä uusi elinkeinotoimintalaki (565/2023) on koettu tulkinnanvaraiseksi, kun sitä tarkastellaan suhteessa ulkomaalaislakiin.
- 36 – 36 b §:ien osalta olisi hyvä huomioida myös niiden suhde 147 a §:n mukaiseen vapaaehtoisen paluun ajan määrittämiseen. Varsinkin se olisi hyvä varmistaa, että 147 a §:n 2 momentin maininta maahantulosaännösten kiertämisestä olisi edelleen riittävä, ja että se yhdessä uusien pykälien kanssa muodostaisi ehjän kokonaisuuden.

Oleskeluluvan epäämisestä haettaessa oleskelulupaa perhesiteen perusteella, 36 c §

- 36 c §:n osalta on syytä huomioida edellä myös 36 a §:n 3 ja 4 kohtiin liittyen todettu epävarmuus sääntelyn soveltuvuudesta toimeetuloedellytyksen kiertämiseen perhesideperusteista lupaa haettaessa. Toimeentulon kohdalla viranomaisen harhauttaminen voi olla hyvin monimuotoista ja siinä

aktiivinen toimija voi olla hakija tai perheenkokoaja. Väärien tietojen esittämisen lisäksi menettely voi olla esimerkiksi työhön tai elinkeinon harjoittamiseen liittyvien lakisääteisten velvoitteiden laiminlyömistä. Esimerkiksi yrittäjänä toimiva perheenkokoaja voi hankkia tulojaan pimeää työvoimaa hyödyntämällä, muutoin työntekijöidensä oikeuksia loukkaamalla tai velvoitteitaan laiminlyömällä.

- Olisi hyvä, jos perustelut antaisivat tukea erilaisten perhetilanteiden arvioimiseen. Esimerkiksi lapsi on voinut tulla Suomeen toisen huoltajansa luo. Kotimaahan jäänyt toinen huoltaja voi hakea myöhemmin oleskelulupaa suhteessa lapseensa, koska haluaisi asua lapsen kanssa vuoroviikoin. Tapauskohtainen harkinta voi olla hankalaa, jos esimerkiksi lapsen kerrotaan voivan huonosti Suomessa, mutta lupaa hakevan huoltajan toimeentulo ei olisi turvattu. Voi myös olla tilanteita, joissa oleskelulupaa hakeva huoltaja ei kuitenkaan juuri osallistu lapsensa huoltoon.
- 2 momenttiin voisi lisätä, että kyse voisi olla hakijan lisäksi myös perheenkokoajan moitittavasta menettelystä.
- Vaikutuksia lapsiin koskevassa kohdassa 4.2.4.3 viitataan Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvityksen tilastoon perheenyhdistämissä päätöksistä ajalla 1.1.2018 – 18.9.2019. Tuon jälkeen päätöskäytäntöä on kuitenkin muutettu, eli tilasto ei kuvaa nykytilaa.

Oleskeluluvan epäamisestä haettaessa oleskelulupaa työnteon perusteella, 36 d §

- Koettiin epäselväksi, miten työnantajan moitittava menettely huomioitaisiin, kun harkitaan pysyvän luvan myöntämistä. Sitä perusteluissa voisi vielä tarkentaa. Pysyvä lupa ei ole varsinainen työnteon perusteella myönnettävä oleskelulupa. Luonnoksen mukaan pykälää sovellettaisiin, kun harkitaan ensimmäisen oleskeluluvan tai jatkoluvan myöntämistä. Luonnos näyttää siis rajaavan säännöksen koskemaan vain määräaikaista lupia. Herää kuitenkin kysymys, miten pysyvää lupaa harkitessa tulisi huomioida esimerkiksi se, jos työnantajan olisi havaittu muiden työntekijöidensä kohdalla kiertäneen maahantulosäännöksiä ja määräaikaista lupia olisi siksi evätty. Tämä voisi johtaa yksittäistapauksessa siihen, että työnantajan palvelukseen ei myönnettäisi määräaikaista lupia, mutta pysyvää lupaa ei voisi evätä.
- Luonnoksen kuvausta erilaisista hyväksikäytön muodoista voisi vielä laajentaa, jotta se ilmentäisi hyväksikäytön monimuotoisuutta. Esimerkiksi hallituksen esityksen HE 235/2020 vp hyviä ja kattavia perusteluja voisi hyödyntää.
- Luonnoksen mukaan säännöksestä poistettaisiin maininta toimeksiantajasta. Tämän vaikutusta olisi syytä arvioida huolellisesti, ettei se avaisi mahdollisuuksia uudelleenlaiselle hyväksikäytölle.
- Luonnoksessa ei nimenomaisesti huomioida nopeasti yleistyvää toimimista alustataloudessa, ei myöskään yrittäjäksi painostettuja tai harhautettuja työntekijöitä. Hyväksikäytön torjumisen kannalta olisi hyvä, jos esimerkiksi työsuhteen naamioiminen yrittäjyydeksi huomioitaisiin selvästi.

Oleskeluluvan epäämisestä turvapaikkamenettelyn vuoksi, 36 f §, sekä ns. tutkija- ja opiskelijalain 2 §:stä

- Niin sanottu kaistanvaihdon kiello voisi lisätä sellaisia perhesideperusteisia oleskelulupahakemuksia, joiden kohdalla jouduttaisiin tutkimaan perhesiteen aitoutta, yleensä epäilyä lumeliitosta. Myös vetoaminen Ulkl 52 §:n mukaiseen yksikölliseen inhimilliseen syyhyn voisi yleistyä.
- Kaistanvaihdon kiello ei välttämättä kaikilta osin selkiyttäisi oleskelulupajärjestelmää luonnoksessa esitetyllä tavalla. Vireillä voisi edelleen olla päällekkäisiä turvapaikka- ja oleskelulupahakemuksia, eikä maasta poistaminen tällöin selkiytyisi toivotulla tavalla. Mahdollisuus kaistanvaihtoon perhesideasioissa lisäisi huomattavasti niihin liittyvien epäselvyyksien mahdollisuutta, ja kyseisiä hakemuksia jouduttaneen tutkimaan entistä tarkemmin. Todennäköisesti myös kielteisten päätösten osus kasvaisi. Se puolestaan vaikuttaisi käsittelyaikoihin, ellei viraston henkilövoimavaroja lisätä uutta toimintaympäristöä vastaavalla tavalla.
- Kaistanvaihdon kiello on luonnoksessa toteutettu eri tavalla ulkomaalaislakiin kuin tutkija- ja opiskelijalakiin. Se näyttäisi johtavan tilanteeseen, jossa esimerkiksi opiskelijan kohdalla oleskeluluvan hakemiseen riittäisi, että hakija ensin peruuttaisi turvapaikkahakemuksensa, mutta hänen maasta poistumistaan ei vaadittaisi. Työperusteista lupaa hakevan olisi puolestaan myös poistuttava maasta. Tuo ero voisi olla monimutkainen sekä asiakkaiden että viranomaisten kannalta. Siksi voisi vielä harkita kaistanvaihtosäätelyn yhdenmukaistamista eri lupaperusteiden kohdalla.
- 36 f §:n mukaisessa kaistanvaihdossa virasto näkee mahdollisia haasteita luonnoksen kirjauksessa "- *taikka muuhun maahan, jossa hän voi laillisesti oleskella*". Tuo edellytys saattaisi täytyä esimerkiksi silloin, kun ulkomaalainen poistuu toiseen EU-maahan ja hakee sieltä turvapaikkaa, jolloin hän oleskelee siellä laillisesti. Jos hänet myöhemmin palautetaan sieltä Suomeen ns. Dublin-asetuksen nojalla, voinee hän periaatteessa hakea työperusteista oleskelulupaa.
- 36 f §:ää sovellettaessa voisi joissakin tilanteissa olla vaikea selvittää, onko henkilön oleskelu tietyssä maassa ollut laillista. Sen sekä edellisen ranskalaisen viivan kohdalla mainitun havainnon vuoksi voisi olla selkeämpää, jos poistumisen pitäisi suuntautua vain joko kotimaahan tai pysyvään asuinmaahan.

Oleskeluluvan peruuttamisesta, 58 §

- Perustelujen mukaan lupaa ei tulisi peruuttaa tilanteessa, jossa jatkolupa voidaan myöntää uudella perusteella. Muotoilua voisi tarkentaa siten, että kyse olisi nimenomaan siitä uudesta perusteesta, jolla luvan haltija hakee jatkolupaa. Nyt luonnoksen muotoilusta voisi syntyä vaikutelma, että Maahanmuuttovirasto tutkisi kaikki mahdolliset oleskeluluvan perusteet viran puolesta, ilman erillistä hakemusta.
- Perusteluissa mainitaan esimerkkinä tilanne, jossa perheside katkeaa, mutta ulkomaalainen on jo asettunut Suomeen. Ilmaisuu vaikuttaa väljältä,

kun sitä vertaa Ulkl 54 §:n 7 momenttiin, jonka mukaan perhesiteen päätyttyä jatkolupa voidaan myöntää muun muassa siksi, että "*henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen*". Luonnoksessa mainitun asettumisen voisi ajatella täyttyvän kiinteitä siteitä helpommin, mahdollisesti jo Suomeen muuttamalla. Mikäli ilmaisun on tarkoitus olla linjassa 54 §:n 7 momentin kanssa, voisi sitä yhdenmukaistaa.

- Edellä mainitun luonnoksen esimerkin tarpeellisuutta voisi yleisemminkin vielä harkita. Nykyisin, mikäli perheside katkeaa ja oleskeluluvan peruuttaminen tulee harkittavaksi, sisältyy harkintaan myös Ulkl 66 a § soveltaminen Suomeen asettumisen näkökulmasta. Lisäksi, ulkomaalainen voi hakea uutta oleskelulupaa uudella perusteella, jos hänellä on sellainen. Jos muutoksella halutaan vahvistaa oleskeluluvan haltijan asemaa nimenomaan perhesiteen katkeamisen jälkeisessä tilanteessa, vaikuttaisi kyseinen esimerkki tarpeettomalta. Kyseinen tilanne tulisi joka tapauksessa huomioiduksi 66 a §:n mukaisessa harkinnassa. Muissa kuin perhesideperusteisissa tilanteissa, esimerkiksi kun ulkomaalainen menettää työpaikkansa, olisi edelleen oltava mahdollisuus harkita oleskeluluvan edellytysten olemassaoloa ja tarvittaessa peruutettava lupa. Uuden oleskeluluvan myöntäminen tulisi harkittavaksi mahdollisen uuden hakemuksen myötä, vaikka ulkomaalainen olisi sinänsä jo asettunut Suomeen. Suomeen asettumista ei ole tarkemmin määritelty, eikä se ole peruste oleskeluluvalla muissa kuin Ulkl 54 §:n 7 momentin mukaisissa tilanteissa (kiinteät siteet perhesiteen päättymisen jälkeen). Silloin on jälleen kyse perhesidesidonnaisesta tilanteesta eikä esim. työpaikan menettämisestä.

Työnteon perusteella myönnettävän oleskeluluvan yleisistä edellytyksistä, 71 §

- Poistettavan 5 kohdan tarpeellisuutta voisi vielä harkita. Viraston näkemyksen mukaan 4 kohdan lisäksi myös nykyinen 5 kohdan viittaus oleskeluluvan myöntämisen yleisiin edellytyksiin voisi yhä olla tarpeen.

Työnteko-oikeuden kestoista, 81 c §

- Luonnoksessa perustellaan hyvin, miksi työnteko-oikeuden tila kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen on epäselvä. Asia korjattaisiin turvapaikanhakijoiden osalta, mutta vastaavaa epäselvyyttä ilmenee myös muilla perusteilla haettuja jatkolupia koskevien kielteisen päätöksen ja niihin liittyvien karkottamispäätösten jälkeen. Silloinkin työnteko-oikeus voi olla epäselvä, kun hallinto-oikeus hyökkää valituksen ja karkottamispäätöksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen. KHO voi kieltää täytäntöönpanon, jolloin työnteko-oikeuden voi katsoa palaavan. Käytännössä ilmenee kuitenkin tilanteita, joissa KHO:lle tehty valitus odottaa käsittelyä, KHO ei tee välipäätöstä täytäntöönpanokiellosta suuntaan tai toiseen, eikä poliisi edistä täytäntöönpanoa. Asia voi siis olla eräänlaisessa välitilassa, jolloin työnteko-oikeudesta vallitsee epäselvyyttä.

Biometrinen tietojen luovuttamisesta Schengenin tietojärjestelmään, 131 §

- Virasto pitää tärkeänä, että kyseisten tietojen luovuttaminen mahdollistettaisiin. Kuten luonnoksessa todetaan, myös Euroopan komissio

kiinnitti asiaan huomiota Schengen-arviointinsa yhteydessä. Luonnoksen mukainen tietojen luovuttaminen näyttäisi kuitenkin koskevan vain ulkomaalaislain 131 §:n perusteella otettuja henkilötuntemerkkejä, ei 60 d §:n nojalla oleskelulupakorttia varten otettuja biometrisia tunnisteita. Siksi olisi hyvä vielä varmistaa, että tietojen luovuttaminen luonnoksen mukaisessa laajuudessa on riittävä.

Ylijohtaja

Ilkka Haahtela

Erityisasiantuntija

Janne Kinnunen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 16.02.2024 klo 13:02. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.